

Конституційне право, муніципальне право

УДК 342.511(477)

Яковюк Іван Васильович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права Європейського Союзу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Yakoviyk Ivan

*Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department of European Union Law
Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0002-8070-1645*

Муртіщева Аліна Олександрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державного будівництва
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Murtishcheva Alina

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Department of State Building
Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0001-6520-7297*

**МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В
СТРУКТУРІ АПАРАТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ
THE PLACE AND ROLE OF REPRESENTATIVES OF THE
PRESIDENT OF UKRAINE IN THE STRUCTURE OF THE HEAD OF
STATE'S ADMINISTRATION**

*Анотація. Вступ. У контексті формування та розвитку сучасної
системи державного управління в Україні особливе місце посідає інститут*

представників Президента України, який є невід'ємною складовою апарату глави держави. У даній статті досліджується система посад представників Президента України, їх місце та роль в структурі апарату Президента України.

Особлива увага приділяється ролі представників Президента України як ключових елементів, що забезпечують реалізацію повноважень Президента України в формуванні державної політики.

Також звертається увага на історико-правовий аспект формування та розвитку інституту представників глави держави у контексті становлення та розвитку самого інституту президентства. Досліджуються передумови виникнення, трансформація правового статусу, повноважень та функціонального навантаження цих посадових осіб на різних історичних етапах державного будівництва.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі нормативно-правового регулювання діяльності представників Президента України та визначення ефективності виконання ними покладених на них завдань.

Матеріали і методи. При написанні дослідження використовувались праці вітчизняних вчених, які досліджували питання становлення, розвитку та функціонування інституту Президента; відповідні нормативно-правові акти, що були основою виникнення, розвитку та функціонування посад представників Президента України у Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України та у Конституційному Суді України; а також чинне законодавство.

У статті застосовуються комплексні методологічні підходи, характерні для досліджень у галузі державного та муніципального права. Вибір методів зумовлений необхідністю аналізу історичного розвитку інституту, його правового статусу, функціональних аспектів та перспектив вдосконалення в контексті конституційних реформ.

Методологія дослідження базується на принципах об'єктивності, системності та історизму, що дозволяють забезпечити наукову обґрунтованість висновків. Основні методи, що використовуються, включають діалектичний, історичний, системний, порівняльно-правовий та формально-логічний, а також емпіричні методи аналізу документів і нормативно-правових актів. Комплексне поєднання вище перерахованих методів дозволяє досягти мети дослідження, забезпечуючи як теоретичну глибину, так і практичну застосовність результатів у контексті сучасних викликів державного управління в Україні.

Результати. На основі комплексного аналізу історичного розвитку, правового статусу та функціональних аспектів інституту представників Президента України в структурі апарату глави держави, дослідження дозволяє сформулювати такі ключові висновки: Представники Президента України виступають як допоміжний елемент апарату глави держави, забезпечуючи реалізацію конституційних повноважень Президента України через координацію, контроль та представництво в різних органах влади.

Перспективи. Для підвищення правової визначеності та прозорості діяльності представників Президента України, необхідно нормативно вдосконалити статус представників Президента. Це має включати чітке визначення їхніх повноважень та підстав діяльності на рівні окремого закону або деталізованого положення, затвердженого Указом Президента України, що мінімізує залежність інституту від політичної кон'юнктури та забезпечить його інституційну стійкість.

Ключові слова: *інститут Президента, представники Президента України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, взаємодія гілок влади.*

Summary. *Introduction. In the context of the formation and development of the modern system of public administration in Ukraine, a special place is occupied by the institution of representatives of the President of Ukraine, which is an integral part of the head of state's apparatus. This article examines the system of positions held by representatives of the President of Ukraine, their place and role in the structure of the Presidential Administration of Ukraine.*

Particular attention is paid to the role of representatives of the President of Ukraine as key elements ensuring the implementation of the powers of the President of Ukraine in shaping state policy.

Attention is also drawn to the historical and legal aspects of the formation and development of the institution of representatives of the head of state in the context of the establishment and development of the institution of the presidency itself. The prerequisites for the emergence, transformation of the legal status, powers and functional load of these officials at different historical stages of state building are being studied.

Purpose. The aim of the study is to conduct a comprehensive analysis of the regulatory and legal framework governing the activities of representatives of the President of Ukraine and to determine the effectiveness of their performance of the tasks assigned to them.

Materials and methods. In writing this study, we used the works of domestic scholars who researched the establishment, development, and functioning of the institution of the President; relevant regulatory and legal acts that formed the basis for the creation, development, and functioning of the positions of representatives of the President of Ukraine in the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, and the Constitutional Court of Ukraine; as well as current legislation.

The article applies comprehensive methodological approaches characteristic of research in the field of state and municipal law. The choice of methods is determined by the need to analyse the historical development of the

institution, its legal status, functional aspects and prospects for improvement in the context of constitutional reforms.

The research methodology is based on the principles of objectivity, systematicity and historicism, which ensure the scientific validity of the conclusions. The main methods used include dialectical, historical, systematic, comparative-legal and formal-logical methods, as well as empirical methods of analysing documents and regulatory legal acts. A comprehensive combination of the above methods allows us to achieve the research objectives, ensuring both theoretical depth and practical applicability of the results in the context of contemporary challenges of public administration in Ukraine.

Results. Based on a comprehensive analysis of the historical development, legal status and functional aspects of the institution of representatives of the President of Ukraine within the structure of the head of state's administration, the study allows us to formulate the following key conclusions: Representatives of the President of Ukraine act as an auxiliary element of the head of state's administration, ensuring the implementation of the constitutional powers of the President of Ukraine through coordination, control and representation in various government bodies.

Discussion. In order to increase legal certainty and transparency in the activities of representatives of the President of Ukraine, it is necessary to improve the regulatory framework governing their status. This should include a clear definition of their powers and grounds for action at the level of a separate law or detailed regulations approved by a decree of the President of Ukraine, which would minimise the institution's dependence on the political situation and ensure its institutional stability.

Key words: *the Office of the President, representatives of the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Constitutional Court of Ukraine, interaction between branches of government.*

Постановка проблеми. Інститут президентства в Україні є одним з ключових елементів системи державної влади, що функціонує на засадах поділу влади. Президент України як глава держави виступає гарантом суверенітету, територіальної цілісності та додержання Конституції України. У контексті взаємодії з законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади виникає питання про механізми представництва президентської позиції в цих структурах.

Актуальність теми наукової статті зумовлена значною, проте часто недостатньо систематизованою роллю інституту представництва Президента у системі органів влади та його впливом на реалізацію конституційних повноважень Глави держави на різних етапах українського державотворення. Незважаючи на те, що Представник Президента (включно з його різновидами: Представники Президента України в Конституційному Суді України, Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України) є невід'ємним елементом організаційної структури апарату Глави держави, правовий статус представників Президента України, їх функціональні обов'язки та реальний вплив на формування та реалізацію державної політики залишаються предметом дискусій і потребують глибокого наукового осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення, розвитку та функціонування інституту Президента є об'єктом прискіпливої уваги вчених, політологів, конституціоналістів, та інших представників в галузі права та соціально-гуманітарних наук, серед яких слід виділити роботи В. Авер'янова [1], І. Бодрової [2], Л. Голяк [3], О. Зозулі [4], Т. Коваль [5], І. Петріва [6], Н. Плахотнюк [7], С. Серьогіної [2], В. Шатіло [8] та інших.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі нормативно-правового регулювання діяльності представників Президента України та визначення ефективності виконання ними покладених на них завдань.

Матеріали і методи. У процесі написання статті застосовуються комплексні методологічні підходи, характерні для досліджень у галузі державного та муніципального права. Вибір методів зумовлений необхідністю аналізу історичного розвитку інституту представництва Президента України, його правового статусу, функціональних аспектів та перспектив вдосконалення в контексті конституційних реформ. Загалом, методологія базується на принципах об'єктивності, системності та історизму, що дозволяють забезпечити наукову обґрунтованість висновків. Основні методи, що використовуються, включають діалектичний, історичний, системний, порівняльно-правовий та формально-логічний, а також емпіричні методи аналізу документів і нормативно-правових актів.

Діалектичний метод застосовується як базовий філософський підхід для виявлення суперечностей і динаміки розвитку інституту представників Президента України. Цей метод дозволяє аналізувати трансформації від пострадянського періоду до сучасних реформ, враховуючи єдність і боротьбу протилежностей у процесах формування апарату глави держави.

Історичний метод використовується для хронологічного аналізу еволюції ролі представників Президента України, починаючи з 1991 року (зі створення Адміністрації Президента України) і до сучасних змін в Офісі Президента України.

Системний підхід застосовується для визначення місця представників Президента України у Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України та у Конституційному Суді України у структурі апарату глави держави як підсистеми, що взаємодіє з Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою України та Конституційним Судом України. Метод включає розгляд компонентів, моделювання взаємозв'язків і аналіз зворотного зв'язку, що допомагає оцінити роль у забезпеченні єдності державної політики та координації гілок влади.

Порівняльно-правовий метод використовується для зіставлення українського інституту представників Президента з аналогічними структурами в інших країнах, а також для внутрішнього порівняння етапів розвитку в Україні. Це дозволяє виявити переваги, недоліки та можливості адаптації зарубіжного досвіду до українських реалій, зокрема в умовах парламентсько-президентської форми правління.

Формально-логічний метод та аналіз документів застосовуються для інтерпретації нормативно-правової бази, включаючи Конституцію України, укази Президента та закони України. Ці емпіричні методи передбачають декомпозицію текстів, синтез норм, індукцію та дедукцію для формулювання висновків про правовий статус і функції представників, забезпечуючи логічну послідовність аргументації.

Комплексне поєднання цих методів дозволяє досягти мети дослідження, забезпечуючи як теоретичну глибину, так і практичну застосовність результатів у контексті сучасних викликів державного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інститут президента — це сукупність конституційно закріплених владних повноважень глави держави, який виконує функції голови держави, представляє країну та організовує роботу виконавчої влади, а також має інші важливі повноваження, що визначають його роль у політичній системі країни.

Загальновідомо, що батьківщиною інституту президентства являються Сполучені Штати Америки, в яких наприкінці XVIII століття і розпочала існування владна структура «Інститут Президента» [9].

З початком XIX століття країни Латинської Америки почали копіювати досвід Сполучених Штатів Америки, а саме почали переписувати свої конституції та вводити в державно-владні механізми поняття інституту президентства [9].

У середині XIX століття інститут президентства починає з'являтися в країнах Європи, а саме посади президентів з'являються в структурі влади Швейцарії та Франції. Більш активне впровадження республіканської форми правління з інститутом президентства розгортається у XX столітті – із закінченням Першої світової війни. Можливо, не в останню чергу такому ходу речей в монархічній Європі сприяв не лише блискучий демократичний досвід Сполучених Штатів Америки, але й позитивний імідж 26-го і 28-го американських президентів – двох нобелівських лауреатів, Теодора Рузвельта та Вудро Вільсона. З ними народам Європи й Азії довелося «познайомитися» на зорі XX століття: обидва президенти виступили миротворцями. Перший відіграв неабияку роль у припиненні російсько-японської війни й підписанні у вересні 1906 року Портсмутського договору. За це він і був винагороджений Нобелівською премією миру. Другий отримав цю премію 1919 року за привнесення фундаментального закону людяності в сучасну міжнародну політику [9].

Після Другої світової війни президентство стало характерною рисою систем управління цілого ряду європейських держав. Інститут президентства було запроваджено в Італії, Греції, Португалії, Мальті, Югославії, Румунії і, зрештою було запроваджено посаду президента, у березні 1990 року – в СРСР. Але не тільки країни Європи розбудовували інститути президентства в своїх державах, закладаючи в їх основу посаду президента, а й в країнах Африки в другій половині XX століття вже з'явилися інститути президенства з власними правлячими президентами [9].

Становлення інституту президента в Україні необхідно розглядати у тісному взаємозв'язку з процесами, які виникали у державно-правовій сфері в Радянському Союзі, оскільки 15 березня 1990 року третім позачерговим З'їздом народних депутатів вводилася посада Президента СРСР. Саме після запровадження посади президента СРСР почали запроваджуватися

аналогічні посади у союзних республіках колишнього Радянського Союзу, ще до їх виходу зі складу СРСР [10].

У липні 1991 року Законом Української РСР «Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР» [11] було засновано посаду Президента Української РСР. Президент був визнаний як найвища посадова особа і глава виконавчої влади, а у лютому 1992 відповідно до внесених змін до Конституції Президент став главою держави [10].

Виникнення інституту представників Президента України пов'язано із заснуванням у 1991 році Адміністрації Президента України. Указом від 13 грудня 1991 р. № 6 було постановлено утворити Адміністрацію Президента України, яка є його апаратом та визначено її склад [12].

На забезпечення реалізації конституційних повноважень глави держави 5 березня 1992 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про Представника Президента України» №2167-ХІІ [13]. Він передбачив запровадження посади представника Президента України як найвищої посадової особи державної виконавчої влади – глави місцевої державної адміністрації відповідно в області, містах Києві, Севастополі, районі, районі міста Києва. Ці посадові особи призначалися главою держави на строк його повноважень і йому підпорядковувалися. На представників президента України покладалися виконавча, контрольна, адміністративно-організаційна функції та широке коло владних повноважень із: забезпечення реалізації законів України, указів Президента України, постанов Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, інших актів законодавчої і виконавчої влади; координації діяльності відповідних органів внутрішніх справ, національної безпеки, оборони, статистики та інших органів, підпорядкованих міністерствам, іншим центральним органам державної виконавчої влади; контролю за додержанням органами державної виконавчої влади, органами місцевого і регіонального самоврядування

Конституції і законів України, указів Президента України, інших актів законодавчої і виконавчої влади; зупинення дії актів адміністрації юридичних осіб, що суперечать актам законодавства та звернення до суду з позовом про визнання їх недійсними; формування структури і складу місцевої державної адміністрації; забезпечення виконання бюджету, програм економічного і соціального розвитку відповідної території; контролю за діяльністю органів місцевого і регіонального самоврядування з питань додержання Конституції і законів України, указів Президента України, інших актів законодавчої і виконавчої влади, а також за виконанням цими органами делегованих їм повноважень з питань здійснення державних функцій тощо [14].

Протягом історії свого функціонування інститут представників Президента України формувався з метою територіального та функціонального представництва глави держави, мав статус органу державної влади та структурної ланки президентського апарату, його функції трансформувалися з правозастосовної діяльності у забезпечення здійснення повноважень глави держави. Трансформації статусу представників Президента України відзеркалювали зміни форми правління, конституційно-правового статусу глави держави та функціональних завдань Офісу глави держави [14].

Сучасний інститут представників Президента України як допоміжних структур президентського апарату, діяльність яких спрямовувалася на забезпечення реалізації президентських повноважень у сфері законотворчої, правозастосовної діяльності та здійснення конституційного правосуддя, а також налагодження і підтримання взаємодії Президента України з відповідними органами державної влади почав активно розбудовуватись починаючи з 1995 року [14].

Представники Президента України виконують важливу роль у налагодженні конструктивної співпраці та забезпеченні ефективного здійснення компетенційних повноважень главою держави.

Представники Президента України є посадовими особами, що уповноважуються Президентом виступати від його імені й забезпечувати взаємодію між главою держави і відповідними органами державної влади, розв'язувати питання, що виникають у взаємовідносинах між ними [2].

До структури апарату глави держави включені посади представників Президента України у Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України, Конституційному Суді України, усі вони призначаються на посаду Президентом України на строк його повноважень.

Питання організації діяльності представників Президента України регулюються відповідними положеннями, затвердженими указами Президента України.

До основних завдань представників Президента України відноситься: забезпечення постійного зв'язку між Президентом України та відповідним органом влади; участь у встановленому порядку в роботі відповідного органу; представлення позиції Президента України перед відповідними органами; моніторинг актів, що видаються цим органом; інформування Президента України про діяльність органу державної влади, внесення йому пропозицій; участь у підготовці документів і матеріалів, що вносяться Президентом до відповідного органу; вирішення питань, що виникають у взаємовідносинах між ними [2].

Відповідно до Указу Президента України №133/2008 від 15 лютого 2008 року «Про положення про Представника Президента України у Верховній Раді України» Представником Президента України у Верховній Раді України є особа, яка уповноважується Президентом України забезпечувати взаємодію між Президентом України і Верховною Радою України [15].

Основним завданням Представника Президента України у Верховній Раді України є забезпечення взаємодії між Президентом України та Верховною Радою України [15].

Представник Президента України у Верховній Раді України відповідно до покладених на нього завдань:

бере участь у встановленому порядку в засіданнях Верховної Ради України, її постійних та тимчасових комісій, депутатських фракцій, а також в інших заходах, що здійснюються Верховною Радою України, її органами та посадовими особами;

представляє на засіданнях Верховної Ради України, її комітетів та тимчасових комісій проекти законів, пропозиції Президента України до законів, повернутих главою держави для повторного розгляду, а також інших документів, внесених Президентом України;

інформує Президента України про хід і результати розгляду у Верховній Раді України та її органах документів, внесених Президентом України;

бере участь у підготовці проектів законів, матеріалів до доповідей, звернень та інших документів, які вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради України;

відповідно до наданих повноважень представляє подання Президента України до Верховної Ради України про призначення, звільнення, одержання згоди на призначення, звільнення відповідних посадових осіб;

вносить в установленому порядку на розгляд Президента України у разі потреби пропозиції щодо представлення, супроводження у Верховній Раді України внесених Президентом України законопроектів, а також пропозицій до законів, повернутих Президентом України для повторного розгляду;

бере участь за дорученням Президента України в роботі узгоджувальних та інших комісій, експертних груп, які утворює Верховна Рада України, її органи;

сприяє зміцненню контактів, організації зустрічей Президента України з головами комітетів, тимчасових комісій, керівниками депутатських фракцій Верховної Ради України;

здійснює моніторинг проектів законів, постанов Верховної Ради України, внесених іншими суб'єктами законодавчої ініціативи, бере участь у здійсненні аналізу таких проектів, зокрема з питань, що виникають у взаємовідносинах Президента України з Верховною Радою України, та в разі потреби вносить відповідні пропозиції;

виконує інші доручення Президента України [15].

Роль Представника Президента України у Верховній Раді України критично важлива для підтримання взаємодії та балансу між Президентом України та Верховною Радою України. Представник Президента України у Верховній Раді України виступає як місток, що з'єднує волю глави держави з парламентським процесом. Його діяльність дозволяє оперативно інформувати Президента України про хід законодавчої роботи та політичні настрої в парламенті, а також ефективно доносити позицію Президента України щодо законопроектів, кадрових призначень та інших питань, що входять до компетенції Глави держави.

Відповідно до Указу Президента України №132/2008 від 15 лютого 2008 року «Про Положення про Представника Президента України У Кабінеті Міністрів України» Представником Президента України у Кабінеті Міністрів України є особа, яка уповноважується Президентом України забезпечувати взаємодію між Президентом України та Кабінетом Міністрів України [16].

Основним завданням Представника Президента України у Кабінеті Міністрів України є забезпечення здійснення постійного зв'язку між Президентом України та Кабінетом Міністрів України [16].

Представник Президента України у Кабінеті Міністрів України відповідно до покладених на нього завдань:

бере участь у засіданнях Кабінету Міністрів України, представляє на засіданнях Кабінету Міністрів України, урядових комітетів, а також його консультативно-дорадчих та інших органів позицію Президента України з питань, що розглядаються, та інформує главу держави про хід та результати такого розгляду;

здійснює моніторинг актів та в разі потреби проектів актів Кабінету Міністрів України, вносить Президентові України пропозиції щодо зупинення дії актів Кабінету Міністрів України у разі їх невідповідності Конституції України;

вносить Президентові України пропозиції щодо підготовки проектів законів, а також актів Президента України з питань, що стосуються діяльності Кабінету Міністрів України, бере участь у розробленні таких проектів;

бере участь у розробленні проектів законодавчих актів, які вносяться Президентом України або за його дорученням Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України з питань діяльності Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади;

здійснює за дорученням Президента України інші функції. [16].

Представник Президента України у Кабінеті Міністрів України є ключовою комунікативною та контрольною посадовою особою в структурі Офісу Президента України. Його роль полягає у забезпеченні безперервного каналу зв'язку між Президентом України та виконавчою гілкою влади надаючи Президенту України оперативну та неупереджену інформацію про діяльність Уряду.

Роль Представника Президента України у Кабінеті Міністрів України є критичною для реалізації конституційної функції Президента щодо контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України. Присутність Представника Президента України у Кабінеті Міністрів України на засіданнях Уряду та урядових комітетів дозволяє здійснювати моніторинг виконання актів Президента України та рішень Ради національної безпеки і оборони України, а також здійснювати синхронізацію політики, що проводиться виконавчою владою, з політичним курсом Глави держави.

Відповідно до Указу Президента України №667/2007 від 27 липня 2007 року «Про Представника Президента України у Конституційному Суді України» Представник Президента України у Конституційному Суді України є особою, яка уповноважується Президентом України представляти на постійній основі у Конституційному Суді України Президента України як суб'єкта права на конституційне подання, брати участь у конституційному провадженні [17].

Представник Президента України у Конституційному Суді України: координує підготовку проектів конституційних подань Президента України до Конституційного Суду України, відповідних документів та матеріалів, що підлягають розгляду Конституційним Судом України;

вчиняє як представник суб'єкта права на конституційне подання, учасник конституційного провадження всі дії, передбачені Законом України «Про Конституційний Суд України» та Регламентом Конституційного Суду України;

вносить за дорученням Президента України зміни та уточнення до конституційних подань, внесених до Конституційного Суду України Президентом України, позиції глави держави щодо конституційних подань інших суб'єктів права на конституційне подання, в тому числі під час розгляду справ Конституційним Судом України;

інформує Президента України про хід та результати розгляду справ у Конституційному Суді України, в разі потреби подає Президентіві України пропозиції щодо забезпечення виконання рішень Конституційного Суду України;

бере за дорученням Президента України участь у розробленні та правовій експертизі проектів нормативно-правових актів, в опрацюванні інших документів;

здійснює за дорученням Президента України інші повноваження [17].

Представник Президента України у Конституційному Суді України є важливим елементом системи стримувань і противаг у державі, оскільки забезпечує представництво Президента України в Конституційному Суді України, розробляє та подає конституційні подання до Конституційного Суду України від імені Президента України, безпосередньо бере участь у розгляді справ у Конституційному Суді України, захищає позиції Президента України, систематично проводить аналіз чинного законодавства на предмет відповідності Конституції України та регулярно інформує Президента України про діяльність та результати розгляду справ в Конституційному Суді України.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

На основі комплексного аналізу історичного розвитку, правового статусу та функціональних аспектів інституту представників Президента України в структурі апарату глави держави, дослідження дозволяє сформулювати такі ключові висновки:

Інститут представників Президента України є життєво необхідним допоміжним механізмом в структурі апарату Глави держави. Незважаючи на відсутність прямого вичерпного конституційного регулювання посад Представника Президента України у Верховній Раді України, Представника Президента України у Кабінеті Міністрів України, Представника Президента України у Конституційному Суді України, їх існування

ґрунтується на конституційних повноваженнях Президента, як гаранта Конституції та Глави держави та забезпечується відповідними Указами Президента України.

Представники Президента України діють як уповноважені політичні агенти, що забезпечують реалізацію волі Президента України у відносинах з іншими гілками влади.

Роль Представників Президента України полягає в забезпеченні балансу влади, координації гілок влади та гарантуванні конституційного ладу в державі, тобто виступають як ключові комунікаційні ланки між Президентом України та іншими органами державної влади.

Представник Президента України у Верховній Раді України – забезпечує реалізацію права законодавчої ініціативи та права вето, виступаючи головним лобістом політичного курсу Глави держави в законодавчому процесі.

Представник Президента України у Кабінеті Міністрів України – здійснює постійний моніторинг та контроль за діяльністю виконавчої влади, підсилюючи конституційну відповідальність Уряду перед Президентом та сприяючи єдності політики.

Представник Президента України у Конституційному Суді України – реалізує право Президента на конституційне подання та конституційне звернення, захищаючи правову позицію Глави держави у сфері конституційної юрисдикції.

Сукупна діяльність інституту представників Президента України здійснює значний вплив на регулювання державної влади через оперативну синхронізацію (між виконавчою та законодавчою гілками), легітимізацію (через супровід кадрових призначень), правовий контроль (через роботу з актами Уряду та супровід справ у Конституційному Суді України). Таким чином, вони виступають як важливий елемент стримувань і противаг,

допомагаючи Главі держави запобігати дисбалансу та забезпечувати узгодженість функціонування єдиного механізму державної влади.

Для підвищення правової визначеності та прозорості діяльності представників Президента України, необхідно нормативно вдосконалити статус представників Президента. Це має включати чітке визначення їхніх повноважень та підстав діяльності на рівні окремого закону або деталізованого положення, затвердженого Указом Президента України, що мінімізує залежність інституту від політичної кон'юнктури та забезпечить його інституційну стійкість.

Література

1. Авер'янов В.Б., Пухтецька А.А. Удосконалення організації та діяльності системи органів виконавчої влади з урахуванням європейських принципів і стандартів. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 110-117. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/23648> (дата звернення: 07.10.2025).

2. Битяк Ю.П., Серьогіна С.Г., Бодрова І.І. Правове регулювання організації та діяльності апарату глави держави: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Серія «Наукові доповіді»*. 2012. Вип. 6. Харків : Оберіг. 140 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1754/1/Butjk_Serogina_Bodrova_2012.pdf (дата звернення: 07.10.2025).

3. Голяк Л.В. Міжнародна регламентація муніципальних прав та свобод особистості. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2013. № 3. С. 54-58. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mizhnarodno-pravova-reglamentatsiya-munitsipalnih-prav-lyudini-suchasni-pidhodi-ta-tendentsiyi-rozvitku-v-umovah-globalizatsiyi/viewer> (дата звернення 07.10.2025).

4. Зозуля О.І. Поняття та сутність апарату Президента України. *Право і безпека: науковий журнал. Національний університет внутрішніх справ*. Харків, 2012. № 5. С. 16-20. URL: https://ek.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 09.10.2025).

5. Коваль Т.В. Правове регулювання діяльності уповноважених президента України. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 4(29) Том 2, 2019. С. 14-17. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/7174/1/4.pdf> (дата звернення: 10.10.2025).

6. Петрів І.М. До питання визначення конституційної юстиції в механізмі державного управління: досвід України та держав Східної Європи. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. №2. С. 139-149. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzizvru_2020_2_17.pdf (дата звернення: 07.10.2025).

7. Плахотнюк Н.Г. Інститут президентства в Україні: конституційно-правовий аспект. *дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. Українська академія держ. управління при Президентіві України*. К., 1999. 222 с. С. 180-197. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%9F%D0%B%D0%B0%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%8E%D0%BA,%20%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F%20%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0 (дата звернення 05.10.2025).

8. Шатіло В.А. Вплив законодавчого процесу на розвиток конституційного механізму державної влади. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 75-78. URL:

<https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/424> (дата звернення: 06.10.2025).

9. Кармазіна М. Інститут президенства: походження та сутність феномена. *Політичний менеджмент*. 2004. №3. С. 36–50. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38340864.pdf> (дата звернення: 05.10.2025).

10. Войчук А. Заснування та становлення інституту президента в Україні. *European political and law discourse*. 2019. Vol. 6. Issue 3. P. 54–60. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-3/09.pdf> (дата звернення: 05.10.2025).

11. Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР: Закон України від 05.07.1991 р. № 1293-XII. Редакція 07.05.2022. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-12#Text> (дата звернення: 05.10.2025).

12. Про Адміністрацію Президента України: Указ Президента України від 13.12.1991 р. № 6. Редакція 21.07.1994. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6/91/ed19940721#Text> (дата звернення: 05.10.2025).

13. Про Представника Президента України: Закон України від 5 березня 1992 р. № 2167-XII. Редакція 12.06.1997. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2167-12#Text> (дата звернення: 05.10.2025).

14. Костюк О.С. Еволюція конституційно-правового статусу представників Президента України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2024. № 4. С. 410–432. URL: <https://dbmsjournal.com/wp->

content/uploads/2024/12/zb_dergh_bud_46_2023-410-432.pdf (дата звернення: 06.10.2025).

15. Про Положення про Представника Президента України у Верховній Раді України: Указ Президента України від 15.02.2008 р. № 133/2008. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2008#Text> (дата звернення: 07.10.2025).

16. Про Положення про Представника Президента України у Кабінеті Міністрів України: Указ Президента України від 15.02.2008 р. № 132/2008. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/2008#Text> (дата звернення: 07.10.2025).

17. Про Представника Президента України у Конституційному Суді України: Указ Президента України від 27.07.2007 р. № 667/2007. Редакція 16.01.2013. *Сайт Верховної Ради України – Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667/2007#Text> (дата звернення: 07.10.2025).

References

1. Averianov V.B., Pukhtetska A.A. (2010). Udoskonalennia orhanizatsii ta diialnosti systemy orhaniv vykonavchoi vlady z urakhuvanniam yevropeiskyykh pryntsyviv i standartiv. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 4. Pp. 110-117. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/handle/123456789/23648> [in Ukrainian].

2. Bytiak Yu.P., Serohina S.H., Bodrova I.I. (2012). Pravove rehuliuvannia orhanizatsii ta diialnosti aparatu hlavy derzhavy: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid. *Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, NDI derzh. bud-va ta mists. samovriaduvannia. Seriiia «Naukovi dopovidi»*. Vyp. 6. Kharkiv : Oberih.. 140 p. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1754/1/Butjk_Serogina_Bodrova_2012.pdf [in Ukrainian].

3. Holiak L.V. (2013). Mizhnarodna rehlementatsiia munitsypalnykh prav ta svobod osobystosti. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky.* № 3. Pp. 54-58. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mizhnarodno-pravova-reglamentatsiya-munitsipalnih-prav-lyudini-suchasni-pidhodi-ta-tendentsiyi-rozvitku-v-umovah-globalizatsiyi/viewer> [in Ukrainian].

4. Zozulia O.I. (2012). Poniattia ta sutnist aparatu Prezydenta Ukrainy. *Pravo i bezpeka: naukovyi zhurnal. Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav.* Kharkiv. № 5. Pp. 16-20. URL: https://ek.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].

5. Koval T.V. (2019). Pravove rehuliuвання diialnosti upovnovazhenykh prezydenta Ukrainy. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk.* Vypusk 4(29) Tom 2. Pp. 14-17. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/7174/1/4.pdf> [in Ukrainian].

6. Petriv I.M. (2020) Do pytannia vyznachennia konstytutsiinoi yustytysii v mekhanizmi derzhavnoho upravlinnia: dosvid Ukrainy ta derzhav Skhidnoi Yevropy. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy.* №2. Pp. 139-149. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzizvru_2020_2_17.pdf [in Ukrainian].

7. Plakhotniuk N.H. (1999). Instytut prezidentstva v Ukraini: konstytutsiino- pravovy aspekt. *dys. kand. yuryd. nauk:* 12.00.02. *Ukrainska akademiia derzh. upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy.* - K., 1999. - 222 p. Pp. 180-197. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%9F%D0%B%D0%B0%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%8E%D0%BA,%20%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F%20%D0%

92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0 [in Ukrainian].

8. Shatilo V.A. (2020). Vplyv zakonodavchoho protsesu na rozvytok konstytutsiinoho mekhanizmu derzhavnoi vlady. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. №3. Pp. 75-78. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/424> [in Ukrainian].

9. Karmazina M. (2004). Instytut prezydentstva: pokhodzhennia ta sutnist fenomena. *Politychnyi menedzhment*. №3. Pp. 36–50. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38340864.pdf> [in Ukrainian].

10. Voichuk A. (2019). Zasnuvannia ta stanovlennia instytutu prezydenta v Ukraini. *European political and law discourse*. Vol. 6. Issue 3. P. 54–60. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2019/2019-6-3/09.pdf> [in Ukrainian].

11. Pro zasnuvannia posta Prezydenta Ukrainskoi RSR i vnesennia zmin ta dopovnen do Konstytutsii (Osnovnoho Zakonu) Ukrainskoi RSR: Zakon Ukrainy vid 05.07.1991 r. № 1293-XII. Redaktsiia 07.05.2022. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1293-12#Text> [in Ukrainian].

12. Pro Administratsiiu Prezydenta Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 13.12.1991 r. № 6. Redaktsiia 21.07.1994. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6/91/ed19940721#Text> [in Ukrainian].

13. Pro Predstavnyka Prezydenta Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 bereznia 1992 r. № 2167 XII. Redaktsiia 12.06.1997. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2167-12#Text> [in Ukrainian].

14. Kostiuk O.S. (2024). Evoliutsiia konstytutsiino-pravovoho statusu predstavnykiv Prezydenta Ukrainy. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*. №4. Pp. 410–432. URL: https://dbmsjournal.com/wp-content/uploads/2024/12/zb_dergh_bud_46_2023-410-432.pdf [in Ukrainian].

15. Pro Polozhennia pro Predstavnyka Prezydenta Ukrainy u Verkhovnii Radi Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 15.02.2008 r. № 133/2008. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2008#Text> [in Ukrainian].

16. Pro Polozhennia pro Predstavnyka Prezydenta Ukrainy u Kabineti Ministriv Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 15.02.2008 r. № 132/2008. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/2008#Text> [in Ukrainian].

17. Pro Predstavnyka Prezydenta Ukrainy u Konstytutsiinomu Sudi Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27.07.2007 r. № 667/2007. Redaktsiia 16.01.2013. *Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667/2007#Text> [in Ukrainian].